

Ad timotheum II.

si male operans etc. non erubuit sed cum romam venisset sol-
licite ut amicus quesivit. Ecclesi. 6. Si possides amicis in-
tentatione posside illum etc. Prover. 17. Omni tempore di-
ligit qui amicus est etc. Operat autem misericordiam fu-
turi seculi cum dicit. In illa die: in qua. s. dominus iudicabit
omnes quando misericordia est necessaria: non solum aut
rome sed et ephesi. Et ideo dignus est diuina misericordia.

CAP.

II.

Ergo fili mi confortare in gratia
que est in christo iesu: et que audi-
sti a me per multos testes: hec com-
mendat fidelibus hominibus qui ido-
nei erunt et alios docere. Labora
sicut bonus miles christi iesu. Ne-

mo militans deo implicat se negociis seculari-
bus ut ei placeat cui se probauit. Nam et qui cer-
tat in agone: non coronabitur nisi legitime cer-
tauerit. Laborantem agricolam oportet primum
de fructibus accipere. Intellige quod dico: dabit. n.
tibi dominus in omnibus intellectum.

Supra iduxit timotheum ad diligenter euangelium predicandum
inducit eum hic ad constantem tolerantiam martyrii. Et primo inducit
eum ad sustentandam passionem pro salute fidelium. Secundo docet eum
qualiter resistat infidelibus ibi. (Noli vobis etc.) Tertio primo in-
ducit preparationem ad martyrium sustentandum. Secundo exhortatio
martyrii ibi. (Memor esto etc.) Preparatio martyrii pre-
mittitur quantum ad tria. Primum est animi fortitudo. Secundum est
bonorum dispensatio ibi. (Et quod audisti etc.) Tertium est fructuo-
sus militie labor ibi. (Labora etc.) Requirit autem ad mar-
tyrium animi fortitudo que est circa pericula mortis: et ideo di-
cit. Tu ergo fili mi. s. que per euangelium genui confortare in gra-
tia. ps. Viriliter agite et confortet cor vestrum etc. non in te. s. cui
fortitudo est vana: sed in deo. Ephe. 6. Confortamini in domino et
in potentia virtutis eius etc. In gratia. i. gratuito dei dono per
fidei. Jo. 1. Vita et veritas per iesum christum facta est etc. Secundum est dispen-
satio bonorum. Circa quod notandum est quod quando aliquis adducitur
ad mortem disponit de suis. Non ergo minus debet esse sollicitus san-
cti de bonis spiritualibus sibi creditis quod non dispereat post eorum
mortem: sed alijs credat: et ideo monet eum ut si ad martyrium ve-
nerit quod dispenset doctrinam fidei. Et primo ponit quod acce-
pit quia per auditum. Unde dicit. Que audiui a me et
ego a christo. Et dico a me non singulariter: sed confirmata per mul-
tos testes. i. per leges et prophetas. Rom. 3. Testificata a lege
et a prophetis etc. Vel per apostolos. i. Cor. 15. Siue enim ego siue illi
sic predicauimus et sic credidistis etc. Deinde media. i. quantum
sunt accepta. Sap. 7. Quam sine fictione didici et sine inuidia
edico etc. Fidelibus hominibus: ut. s. non querant lucrum tempo-
rale. s. gloriam dei. i. Cor. 4. Dicite iam quod iter dispensatores ut fi-
delis quod inueniat etc. Mat. 24. Fidelis seruus et prudens quem
constituit dominus super familiam suam etc. Item quod sunt idonei ad dispen-
sandum. Debent autem esse idonei tripliciter. Primo intellectu ut sint sa-
pientes ad intelligendum. Luc. 21. Ego dabo vobis os et sapientiam
etc. Item lingua ut facili ad docendum. Esa. 50. Dominus de-
dit mihi linguam eruditam ut scientiam suscitare eum qui lassus est ver-
bo etc. Item opere: quod cepit iesus facere et docere. Act. 1.

Deinde cum dicit. (Labora etc.) ponit tertium. s. legitimum mi-
litie labor ad quem primo hortatur. Secundo ponit laboris primum
ibi. (Noli etc.) Tertio militie stipendium. Laborate etc. Item
primo hortatur ad legitimum laborem. Secundo exponit quod labor sit
legitimus ibi. (Nemo etc.) Dicit ergo. Labora etc. Est autem tripli-
citer aliquis miles christi. Primo in quantum pugnat contra peccata. Job.
7. Militia est vita hominis super terram etc. 4. Lunctis diebus quibus

nunc milito expecto etc. Et hec pugna est contra carnem mundum
et dyabolum. Ephe. vlt. Non est nobis colluctatio aduersus car-
nem et sanguinem etc. Secundo est aliquis miles christi pugnamus contra
errores. z. Cor. 10. Arma militie nostre non sunt carnalia: sed
potentia deo ad destructionem munitionum consilia destruen-
tes etc. Tertia est militia martyrum contra tyrannos. Et hec est la-
boriosior. Job. 25. Numquid est numerus militum eius? Et non des-
quiescere miles quod dicitur a militia sustentanda.

Deinde cum dicit. (Nemo etc.) exponit quod sit legitimum la-
bor. Et primo inducit eum ad laborem. Secundo ostendit qualis debet
esse bonus miles ibi. (Ut ei placeat etc.) Primo circa primum duo
facit: quod exemplum ponit. Secundo manifestat. Dicit ergo. Nemo etc.
Circa primum sciendum est quod aliter est finis militie spiritualis: et aliter est finis
militie corporalis: quod finis militie corporalis est ut obtineat victo-
riam contra hostes prece: et ideo milites debent abstinere ab his que abstra-
hant a pugna. puta a negociis et deliciis. i. Cor. 9. Qui in agro
colit ab omnibus se abstinet etc. Sed militie spiritualis finis est
ut victoriam habeat ab hominibus qui sunt contra deum: et ideo opus quod
abstineat ab omnibus que distrabunt a deo: hec autem sunt negocia
secularia: quod sollicitudo huius seculi suffocat verbum. Et ideo
dicit implicat se. Sicut. Negocia secularia sunt temporalia
hoc autem apostolus fecit quod vixit de labore manuum suarum. Respon-
deo dicens quod apostolus dicit implicat et non dicit exercet: ille
autem eis implicatur cui cura et sollicitudo iungitur circa ipsa. Et
tunc proprie ipsa hec interdicitur militibus christi in quantum ostenditur
non esse necesse implicari animam. Item non dicit simpliciter implicat: sed
dicit implicat se: quod quod implicat et non se implicat. Implicat enim
se quando sine pietate et necessitate assuit: sed quod necessitas
officij pietatis et auctoritatis exercet tunc non implicat se sed
implicat hominem necessitate. Ro. 16. Assistatis ei in quocumque nego-
cio vestri indigerit. La autem quod non debet se implicare est ut ei
placeat. primo Jo. 2. Si quis diligit mundum non est charitas patris
in eo. Qui enim est miles christi deuouit se ad militandum deo: et ideo
desiderat conari ut ei placeat cui se deuouit.

Deinde cum dicit. (Noli etc.) ponit laboris premium. Et quod
diceret aliquis. O paulus magna inopia: sed quod est eorum fructus?
Respondet assumptis exemplum in pugnis secularibus: ubi non
omnes: sed legitime pugnantes accipiunt coronam. Sic gerit et in
spiritualibus: quod nullus coronabitur nisi fuerit debitas leges pugne
i. Cor. 9. Illi quod de corruptionibus coronam accipiunt: nos autem
in corruptis etc. Sap. 4. In perpetuum coronata triumphat etc.

Deinde cum dicit. (Laborate etc.) ostendit stipendium interdicere
ei, negocia secularia. Et primo proponit stipendium sub meta-
phora. z. exponit ibi. (Intellige etc.) officium. n. predicatorum
et doctorum est officium militum: in quantum insurgunt contra hostes et vi-
cia. Item agricole in quantum fructu faciunt promouendo ad bona
Duius ager est ecclesia: et principalis agricola est deus iterius
et exterior operans. Jo. 15. Ego sum vitis vera et pater meus agri-
cola est etc. Voces autem exterioris adhibet ministerium. i. Cor.
3. Ego plantavi apollo rigauit: deus autem incrementum dedit etc.
Isti sunt exteriores agricole. Job. 31. Si animam agricolam
eius afflixerit etc. Isti ergo agricolam opus fructum accipere: huius fru-
ctus sunt opera virtutum. Ecclesi. 24. Flores mei fructus ho-
noris et honestatis etc. Gal. 5. Fructus autem spiritus est charitas
gaudium pax patientia etc. Inter hos fructus sunt et fructus ele-
mosynarum. Act. 9. Decerat plena fructibus bonis et elemosy-
nis quas faciebat. Isti ergo debent principaliter fructum percipi-
re ut ipsi gaudeant. primo de subditorum fructibus. Phil. 4.
Itaque fratres mei charissimi et desideratissimi gaudium
meum et corona mea etc. Secundo de subsidijs temporalibus
non pro premio principali sed stipendio. Gal. 6. Comuni-
cet autem is qui catheticat verbo: vlt. se catheticat in omnibus bonis
Mat. 10. Dignus est operarius cibo suo.

Deinde cum dicit. (Intellige etc.) exponit que dixerat se-
quens modum christi post parabolas. Mat. 13. Qui habet aur-

res audiēdi audiat. Quasi dicat. Reduc hec ad itelligētiā spūales Dañ. 16. Intelligentia enī opus est in viſiōe. quasi diceret aliquis. tu dicis accipe stipēdium o timothee. s; tu nō facis. q; de labore manūz vis viuere. Unde itellige. q; est necessaria discretio. quia ibi nō sunt accipiēda vbi est occasio auaritiē contra euangeliū vel ppter cupiditatē vel ppter ocūz et hoc poteris itelligere. q; dabit rē. i. Jo. 2. Unctio docebit vos de oib; rē. **Lectio. II.**

Memor esto dominum iesum christum resurrexisse a mortuis ex semine dauid secundum euangeliū meum in quo laboro vsq; ad vincula quasi male operans. s; verbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos. vt et ipsi salutem consequantur que est in christo iesu cuius gloria celestis Fidelis sermo. Nam si cōmortui sumus. et cōnuemus. si sustinebimus et conregnabimus. si negauerimus et ille negabit nos. si nō credimus ille fidelis pmanet negare seipz nō pōt. Hec cōmone testificans coram deo. Noli contendere verbis ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audientūz. Sollicite autē cura teipz pba bilē exhibere deo operariū incōfusibilem recte tractantē verbum veritatis.

Supra ponit preparatio ad martyriū. hic ponit exhortatio ad ipm. et pmo pmittit exēplū pemy. Scdo exemplū martyriū ibi. (In quo laboro rē.) Tertio manifestat consequentiā pemy ad martyriū ibi. (Fidelis sermo rē.) Naz pmiū mortis p̄ciose martyriū ē resurrectio gl̄iosa. cui; exēplū p̄cessit in capite nro xpo. Et id dicit. (Memor esto.) .q. d. Dñz nřz iesus xps supple habe in mēte tribulatiōes. Prouer. 3. In oibus vīs tuis cogita illū. et ipse diriget gressus tuos. Multa. n. sunt in eo cogitāda. s; sp̄aliter resurrectio. Ad hāc. n. oīa ordīnātur et precipue tot; xpiane religionis status. Ro. 10. Si cōfitearis in ore tuo dñm iesum et in corde tuo credideris q; deus excitauit illū a mortuis salueris. Et nota q; nō dicit resuscitātū. q; et si p̄ euz suscitauerit. tñ p̄p̄ia etiā v̄tute resurrexit. et ē p̄mus resurgētūz. p̄cie Cor. 15. S; q; nām humanā surrexit et mortu; ē ex semine dauid. Ro. 1. Qui fact; est ei ex semine dauid s; carnē rē.

Scđm euāgelii meū. i. a me p̄dicatū. i. Cor. 15. Notū autem facio vobis euāgelii qđ p̄dicauit vobis rē. Qui p̄dicat euāgelii ē minister euāgelij. sicut q; baptizat ē minister baptismi. Tñ nō pōt dici baptismā meū. s; euāgelii sic. Et h; id q; multū facit exhortatio et sollicitudo.

Deide cū dicit. (In quo laboro rē.) ostēdit se in exēplūz martyriū et pmo ei; penā. Scdo ei; cām ibi. (Ideo. oīa rē.) Tria autē ostēdit eē in pena. s. acerbitatē opprobriū et cōstatiā. Acerbitates post cū dicit. In quo. s. euāgelio p̄dicādo v̄l. p quo laboro. i. affligor. et hoc vsq; ad vincula. q; qñ hāc epistolam scripsit erat rome in vinculis. Ephe. vlt. Ministerium euāgelij p quo legatione fungor in cathena. Opprobriū q̄tuz ad ifideles cū dicit. Quasi male operās. xpiani enī tūc reputabant pessimi. Luc. 9. Beati eritis cum vos oderit hoies et separauerint et exprobrauerit rē. Xps etiā fuit damnatus quasi male operās. Esa. 53. Et cū sceleratis reputatus est. Cōstatiā autē ostēdit cui; dicit. Sed verbum dei rē. licz enim corpus sit alligatū tñ verbum dei nō ē alligatū. q; p̄dicatio fuit ex voluntate apli q; libera ē p̄cipue pp̄ efficacā charitatis q; nihil timet. Ro. 8. Certus sum enī q; neq; mors neq; vita rē. Quia sicut. p̄me Jo. 3. v̄l. Maior ē

de corde nro rē. Et d̄r q; in viculis existēs multos auertit. **D**eide cū dicit. (Ideo oīa rē.) ostēdit cām q; martyre nō pena facit s; cā. Duplex autē ē cā martyriū. s. pp̄ diuinūz honorē et salutē p̄ximi. Propter deū q; dēz. q; Ro. 8. Propter te mortificamur tota die rē. Propter salutē p̄ximoz q; dicit hic. Propter electos. Jo. 15. Maiorē charitatē nemo h; vt aīaz suā ponat q; p̄ amicis suis rē. p̄cie Jo. 3. Quā ille p nobis aīam suā posuit et nos debem; p̄ fratrib; aīas ponere. Et dicit pp̄ electos. q; quecūq; bona fiunt sp̄aliter cedunt in bonū electoz nō reproboz. Et quōd; vt et ipsi rē. S; nūqd nō sufficit passio xpi. Dicēdū ē q; sic effectiue. sed passio apli dupl; q; dabat exēplū p̄sistēdi in fide. Scđdo q; cōfirmabat fides. et ex h; iducebant ad salutē. Et hoc in xpo. i. q; venit nobis p̄ eū. Mat. 1. Ipse enī saluū faciet populum a peccatis eozum rē. Et hoc nō solum salutem gratie presentem. sed etiā cum gloria celesti. Mat. 5. Merces vestra copiosa est in celis.

Deide cū dicit. (Fidelis sermo rē.) ponit cōsequentiā p̄mū ad meritū martyriū. Et pmo ponit attestationez. Scđdo cōsequentiā ibi. (Naz si rē.) Tertio p̄firmat p̄ testimonium ibi. (Hec cōmone rē.) Dicit g. fidelis rē. i. verbū q; dicā ē fidele. Apoc. vlt. Hec v̄ba fidelissima sunt rē.

Deide cū dicit. (Naz si rē.) ponit cōsequentiā et pmo de remuneratiōe bonoz. Scđo de punitione maloz ibi. (Si negauerim; rē.) In premio bonoz sunt duo. s. reparatio p̄ resurrectionē. et supadditio glorie ad quā resurgēt. Et ideo primo ostēdit q; p̄ xpm venit ad reparationē vite. Scđo q; p̄ ipm venit ad resurrectionē ibi. (Si sustinem; rē.) Dicit ergo. Si cōmortui sum; .i. cū xpo et h; p̄ sacramēti susceptio nez in baptismo. Ro. 6. Cōsepulti enim sum; cū illo p̄ baptis; mu; in mortem rē. Itē p̄ penitentiā nos macerādo. Gal. 6. Qui xpi sunt carnē suā crucifixerūt cū vitis et cōcupiscētis. Itē p̄ cōfessione veritatis moriendo sicut et xps. Preciosa in aspectu domini mors sanctor; eius. Si g; cōmortui sum; et cōnuem;. i. sicut ipse resurrexit sic et nos. Ro. 6. Si cōplantati facti sumus similitudini mortis eius simul et resurrectionis erimus.

Deide agit de glia quā sc̄ti merent; p̄ mortis ignominā. Luc. vlt. Nōne hec oportuit xpm pati. Et id dicit. Si sustinuerim;. s. patiēter et opprobria cōregnabim;. i. sil; cui; ipso pueniem; ad regnū. Mat. 5. Beati q; p̄secutionē rē.

Deide cū dicit. (Si negauerim; rē.) ostēdit cōsequentiāz quātuz ad penas. Dupl; autē pōt aliquis peccare contra fidem. p̄rio exterius negādo. Scđdo exterius eaz depo; nendo. Quātū ad p̄mū dicit. Si negauerim;. s. coram alijs ipse negabit nos in iudicio. Mat. 25. Amen dico vobis. Negare ē nō cognoscere eos esse de oib; suis. Quātuz ad scđz dicit. Si nō credimus. id est si fidē a corde abyciamus ipse fidez suā tenet. Unde fidelis manet i sua fide. q; fides nihil aliud est q; participatio veritatis. Ipse autem est ipsa veritas que negare se nō potest. Ergo nō est omnipotens. Respondeo. Ex hoc est omnipotens q; seipz negare nō pōt. Possē enim deficere magis est pertinēs ad impotentiā quia q; aliquid deficiat a suo esse est per debilitatem virtutis p̄p̄ie. Christus autē negare seipsum ē deficere a seipso hoc ergo ipm q; non potest negare se est ratio perfecte virtutis. Unde nec peccatum cadit in eum vt est dictum. nec potest negare suāz virtutem et suam iusticiam quin puniat. Mat. vlt. Qui vero nō crediderit condemnabitur. Sed nunquid non potest deus alicui remittere penam. potest quidez secundū ordinē sapiētiē suē. s; p̄tra ordinem sapiētiē et iusticie nō.

Deide cum dicit. (Hoc autē cōmone rē.) cōfirmat per testimonium. Quasi dicat. Simul cum alijs admonco vt semper habeas in corde testificans coram deo id est testes

Ad timotheum II.

adducens coram quo loquor.

Deinde cum dicit. (Noli verbis etc.) ostendit quomodo resistat infidelibus: et primo permittit modum resistendi. Secundo ostendit quae sunt quibus resistat ibi. (Prophana etc.) Item primo excludit idebitum modum resistendi. Secundo ponit debitum ibi. (Sollicite etc.) Circa primum primo excludit idebitum modum. Secundo rationem assignat ibi. (Ad nihil etc.) Dicit ergo. Noli etc. Coterio importat cōcertationem in verbis. potest ergo secundum duo intel ligi: quia acrimoniam loquens depravat dupliciter vel per se acceditur ad fauorem falsitatis quia quae cum confidentia clamoris impugnat veritatem. Alio modo propter iordinationes quae videntur acrimonia vel ultra modum debitum vel contra quietatem persone. Sed si moderate et cum circumspectis debitis et per veritatem non est peccatum. Et sic in rhetorica est vnum instrumentum exhortationis. Tunc in sacra scriptura dicitur quod ipse importat iordinationem. prae Cor. ii. Si quis videt iter vos cōtentionis esse nos non habemus tale consuetudinem neque ecclesia dei. Et dicit verbis. quia aliqui disceptant solum verbis improperii. Et hoc proprie est extendere. Si hoc sit non verbis tantum: sed veris rationibus hoc est disputare: non contendere.

Deinde cum dicit. (Ad nihil etc.) ostendit rationem documenti. Nam moderata disputatio quae cum ratione fit est utilis ad instructiones: sed quae cum verbis tunc est litigiosa. Iohannes dicit. Ad subversionem: et hoc dupliciter. Uno modo dum quod est certum venit in dubium. Alio modo quia audientes scandalizantur. Prover. 14. Ubi verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Ubi Jac. 3. Ubi zelus et contentio ibi inconstantia et opus prauum. Sed nunquid non sine contentione debet quis disputare coram populo de fide. Respondeo distinguendum est ex parte audientium: quia aut sunt solliciti ab infidelibus: et tunc est utilis publica disputatio: quia simpliciter efficiuntur magis instructi quae videtur errantes confutari. Si vero non sunt solliciti ab infidelibus: tunc non est utilis disputatio: sed periculosa. Item est distinguendum ex parte disputantis: quia si disputans est prudens quod manifeste confutet aduersarium: tunc debet publice disputare. si vero non: nullo modo.

Deinde cum dicit. (Sollicite etc.) ponit debitum modum resistendi. Et primo quantum ad rectam intentionem. Secundo quantum ad rectam operationem. Tertio quantum ad rectam doctrinam. Qui enim vult disputare primo debet scrutari suam intentionem utrum moueatur bono celo. Ideo dicitur probabiliter deo exhibere: quod si probat cor. 2. Cor. 10. Non enim quod seipsum commedit ille probatus est: sed quod deus commedit. ps. Probasti cor meum et visitasti nocte etc. Item quod doctrinam quam praedicat ore stabiliat per opera quod nisi faciat est confusione dignus. Ubi dicit. Operarii inconstantes. Quasi dicat. Nec facito: si non confundaris. Item quod recte tractet verbum veritatis vera doceat et utilia audientibus: non querens lucrum et gloriam. scilicet Cor. 2. Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

Lectio. III.

Rophana autem et vaniloquia deuota. Adultum enim proficiunt ad impietatem: et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est hymeneus et philetus: quia a veritate exciderunt. dicentes resurrectionem iam factam: et subuerterunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat: habens signaculum hoc. Cognouit dominus qui sunt eius: et discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea: sed et lignea et fictilia: et quaedam quaedam in honorem: quaedam autem in contumeliam.

Supra instruxit timotheum ostendens modum generalem

quo infidelibus est resistendum: hic ostendit in speciali quibus sit resistendum. Et primo ostendit quibus est resistendum. Secundo quare ibi. (Adultum enim etc.) Tertio quomodo ibi. (Iuuenilia etc.) Dicit ergo. Prophana etc. Ubi ostendit duo esse vitanda. scilicet prophana et vaniloquia: et referuntur ad idem vel ad diuersa. Nam prophana dicuntur quasi procul a phano. scilicet cultu diuino. et haec sunt documenta heresum: et haec vitanda. Ideo dicit. Deuita prophana. Potest etiam dici quod haec prophana sunt quae fidei repugnant: sed vaniloquia fabulosa. ps. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum.

Deinde cum dicit. (Adultum enim etc.) ostendit quare haec sunt vitanda. et hoc dupliciter. Primo ex documento quod inferunt. Secundo ex fructu vitandis ibi. (Si quis etc.) Circa primum duo facit. quia primo ostendit quomodo nocent ad fidei subuersionem. Secundo quomodo non possunt totaliter fidem subuerrere ibi. (Sed firmum etc.) Item primo ponit documentum. Secundo subdit similitudinem ibi. (Et sermo etc.) Tertio exemplum ibi. (Ex quibus est etc.) Dicit ergo. haec sunt vitanda quae impediunt pietatem qui cultus dei dicitur. Unde doctrina fidei est doctrina pietatis. Impietas vero est doctrina contra fidem. Unde dicit. (Adultum proficiunt etc.) id est producent ad errorem siue ad erroneam doctrinam. Sed hic profectus est in malis abusus. ifra. 3. Mali homines et seductores proficiunt in peius errantes et in errorem mittentes.

Deinde ponit eorum similitudinem dicens. (Sermo etc.) Heretici enim dicunt a principio quedam vera et utilia. sed cum audiuntur euomunt mortifera. Et ideo dicit. Sermo eorum etc. Ecclesi. 11. Ascintilla vna auget ignis. et ab vno do-
loso augetur sanguis.

Deinde cum dicit. (Ex quibus etc.) ponit ad hoc exemplum. Vbi enim duo fidem suo tempore corrumpebant. A quibus quidam errantes conuersi sunt in vaniloquium etc. De philetis dicitur supra. i. Auersi sunt a me omnes qui sunt in asia ex quibus est philetus et hermogenes. De hymeneo autem habetur. i. Tim. 2. Ex quibus est hymeneus etc. Et dicit exciderunt. i. Jo. 2. A nobis exierunt. Et hoc aggrauat: quia 2. Pe. 2. Melius enim erat eis non cognoscere viam iusticie quam post agnitionem retrosum conuerti etc. Errabant autem dicentes resurrectionem iam factam esse. De quo Mat. 27. Multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt etc. Et dicebant quod non est alia resurrectio expectanda. sed tunc surrexerunt. Alio modo et melius quod sicut est duplex mors ita duplex est resurrectio. scilicet anime et corporis. De resurrectione anime habetur Apoc. 20. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima etc. Dicebant ergo quod omnia que dicuntur in scripturis erant referenda ad resurrectionem animarum que iam facta est. Col. 3. Si confurrexistis cum christo que sursum sunt querite etc. Et hic error est etiam hodie apud hereticos et per istum subuertunt quosdam. Et cogruere dicit. et subuertunt: quia destruunt fundamentum fidei. Act. 13. O plene ois dolo et ois fallacia fili diaboli et inimice ois iusticie non desinis subuerrere vias domini rectas.

Deinde cum dicit. (Sed firmum etc.) ostendit quomodo per hereses fides non est totaliter subuertenda. Et primo quod per doctrinas hereticas non potest tota ecclesie fides corrumpi. Secundo ostendit quare deus permittit aliquos errare ibi. (In magna autem etc.) Item primo ostendit immobilitatem fidei electorum. Secundo addit demonstrationem ibi. (Habens etc.) Dicit ergo. Subuertunt sed tamen firmum etc. Haec enim fundamenta sunt illa quibus dicitur gra immobiliter stadi. Mat. 7. Quaedam enim erat supra petram firmum quia immobile. Unde permittit ibi. Mat. 7. Quae venerunt flumina et flauerunt venti et irruerunt in domum illam et non cecidit etc. Vni firmitas dependet primo ex diuina predestinatione. Secundo ex libero arbitrio nostro. Et ideo quantum ad primum

dicit. Hoc firmū fundamentum habet hoc signaculum. i. hoc est signum huius firmitatis. Jo. 3. Qui autem acceperit testimonium eius signauit: quia deus verax est. Et hec est prima pars signaculi. s. ex diuina predestinatione. qz nouit dominus qui sunt eius. et hec est noticia diuine predestinationis. Jo. 10. Ego cognosco oues meas. et alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili rē. Mat. 7. Nō noui uos. S3 quantū ad secūndum dicit. discedat rē. Quasi dicat si predestinati sunt a deo qz per liberum arbitriū saluabuntur. qz ex hoc qz aliquis finaliter nō adheret peccato ostēdit se eē predestinatus. Et ponit duo que pertinet ad ordinationes in statu salutis. Primū qz cōfiteat fidem. Ideo dicit. Dis qui rē. Ro. 10. Ore cōfessio fit ad salutem. Secūndum qz recedat a peccato Mat. 7. Nō oīs qz dicit mihi domine dñe intrabit in regnum celoz rē. Et ideo dicit. discedat rē. Esa. 55. Derelinquat impius uiam suam rē. Qz uero dicit. nominat nō intelligit: qz solum nominet ore sed iterius p fidem et extra per opus.

Deide cū dicit. (In magna rē.) ponit rōnes quare deus permittit aliquos errare licet oēs diligat. Dupliciter autē potest hoc itelligi. qz uel in generali uel in speciali ad hūc uel illū. Si enī ueras in singulari quare dat huic donum perseuerantie et nō illi. nō habet rōnes nisi solaz dei uoluntatem. Augustinus. Quare hunc trahat et illum nō trahat noli uelle iudicare si nō uis errare rē. S3 quare quibusdā dat et quibusdā nō. nō h3 rōnes quā et assignat apls. Ro. 9. Et est eadē ratio cum ista: licet per alia exēpla. Ideo enim dicit. Sustinuit in multa patientia rē. sm enī qz omnia opera qz deus fecit in natura et gratia sunt facta ad manifestandum gloriā dei. Ecclēci. 4. 2. Gloria dñi plenus est opus eius. Sic etiam fecit diuersas creaturas ut pfectio diuine bonitatis que nō potest manifestari p ynā sufficienter manifestet p aliā. Ita etiam cōsiderādū est de yno artifice. in domo yna est yna fenestra altera pulchrior. Si quis ergo querat quare nō tota domus est fenestra ratio est qz tota domus esset imperfecta. Similiter dicit apostolus. i. Cor. 13. Si totum corpus esset oculus: ubi auditus: Sic ergo dicit apostolus in effectu gratie qz oportuit qz deus manifestaret iusticiam et misericordiam. Si enī omnes saluaret esset solus eius misericordia. Si omnes damnaret solum eēt iusticia. Et ideo deus uolens manifestare iram. idest iusticiam rē. Et similis ē ratio de perfectioe ecclesie quaz oportet esse perfectam qd nō esset si nō esset in ea diuersitas. In qua est triplex diuersitas. s. bonoz et maloz. bonoz et melioz. maloz et peioz. Et hanc assignās dicit. In magna autez domo idest ecclesia rē. Baruch. 3. Qz israel qz magna est domus dei et ingens locus possessionis eius rē. Nō solū sunt rē. ubi aurea et argentea distinguunt a fictilibus. Item argentea ab aureis item fictilia a ligneis. In primo pparatio bonoz et maloz inuitur. In secūdo comparatio bonorum et melioz. In tertio maloz et peioz. Naz aurea et argētea sunt boni. sed aurea meliores: argētea min⁹ boni. Sicut lignea et fictilia sunt mali: sed fictilia sunt peiores. lignea uero minus mali.

Consequenter designat diuersitatē quātū ad uisus: ut boni sint uasa in honore sicut deputati ad honorabile uisus mali uero sint uasa fictilia et lignea quasi deputati in cōtumeliā. idest ad uile uisus. Sūt enī in hoibus quidā. s. sancti qsi uasa p̄ciosa. Ecclēci. 50. Uas auri solidū rē. Act. 9. Uas electiois ē mihi iste rē. Quidā uo sūt uasa uilia. s. mali Esa. 32. Fraudulenti uasa pessima sunt. Ecclēci. 21. Cor fatui qsi uas fractū. P̄ria uasa sūt i honore qd dbeē uita eterna Ro. 2. Dis qdez qz patiētia boni operis gloriā et honore et in corruptione querētibz uita eterna rē. Secūda uasa ad cōtumeliā. i. Reg. 2. Qui autē cōtemnūt me erunt ignobi

les. Et p̄ma diuersitas que est ex parte m̄ae ad diuersitatē ecclesie. Uasa aurea sunt prelati: argētea uero et lignea et fictilia tenētes inferiore gradū iter quos ē quidā gradus. Et qz subdit quedā in honore rē. nō est itelligēdū qz uasa aurea et argentea omnia sint in honorem. et fictilia in cōtumeliā. quia de quocūqz statu quidā saluānt: et quidā damnantur.

Lectio.

III.

S quis ergo se emundauerit ab istis: erit uas in honorem sanctificatum et utile domino: ad omne opus: bonum paratum: Iuuenilia autem desideria fuge: sectare iusticiam: fidem: spem: charitatem et pacem cum his qui innocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones deuota: sciens quia generant lites. Seruum autem domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes docibilem: patientem cum modestia: corripientē eos qui resistunt ueritati: ne quando deus det illis penitentiam ad cognoscendam ueritatem et resipiscant a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur ad ipsius uoluntatem.

Supra ostēdit qz pphana sunt uitāda p ratiōez sumptā ex nocumēto: hic ostēdit idē p rōnez sumptā ex fructu. Et p̄rio pponit uitationē. Scdo eius fructū ibi. (Est uas rē.) Nā uitationē uocat emundationē. Dicit ergo. quedā sunt uasa in cōtumeliā. Ergo si quis emundauerit se ab istis. qz eoz cōsortia ingnāt. Ecclēci. 13. Qui tetigerit picē iquinabitur ab ea. Et iō fugiēdi sunt. 2. Cor. 6. Exite de medio et separamini dicit dñs. et imūduz ne tetigeritis rē. Fruct⁹ autē sequēs ē quadruplex. Primus ex ordine ad gloriā. qz erit uas i honore qz si sordidet ab illis erit in cōtumeliā si emūdat se in honore. ps. Nimis honorati sunt amici rē. puer. 25. Aufer rubiginē de argēto et egrediet uas purissimū rē. Alij effectus sunt grē quoz p̄m⁹ est hois sanctificatio. Secūndus est hois ordinatio p rectā itentionē. Tertius p operis executionē. Quātū ergo ad p̄mū dicit sanctificatum. i. Cor. 6. Abluti estis sanctificati estis rē. S3 q̄tū ad secūndum dicit. Utile dño. S3 nūqd idiget seruitio nostro: Nō ps. Bonoz meoz nō idiges. S3 dicit uile dño: idest uilitate sua cedit ad honore dñi. Act. 9. Ut portet nomē meuz corā gētib⁹ et regib⁹ et filijs israel rē. Quātū ad tertiu dicit. Ad oē rē. ps. Paratus sum et nō suz turbatus. Et dicit. Ad oē bonuz: qz p̄cepta affirmatiua nō obligāt ad semp. Et iō d3 eē paratus: ut qñ necesse ē operetur.

Deide cū dicit. (Iuuenilia rē.) iōndit qualr pphana sūt uitāda. Et ponit duo uitāda. Primū ē ueritatio praua. Secūndum est doctrina mala ibi. (Stultas autē rē.) Circa primū duo facit. qz p̄rio ostēdit qd sit uitādū. Scdo quid sit sequēdū ibi. (Sectare rē.) Dicit g. Dico qz debes uitare hec ut sis uas emūdatū. Iō iuuenilia rē. Cōsiderādū ē qz dicit hoc qz iste iuuenis erat. Et hec sunt desideria uanitatum exterioroz et carnaliū uoluptatū. Nāle. n. ē iuuenib⁹ qz hec desiderēt. Ecclēci. 11. Adoloscētia et uoluptas uana sunt. Cui⁹ est duplex rō. Una qz nō sunt alia experti. Scda qz h3 delectatiōes nāles sunt ordinate ut medicia laboris. Nā uo in iuuenib⁹ laborat. et iō iclinant ad eas.

Deide cū dicit. (Sectare uo rē.) ostēdit qz sunt sectāda Et sunt q̄tuor quoz p̄mū ordinat ad subditos. et hec ē iusticia qz p̄nceps ē custos iusticie puer. 20. Rex qz sedet in folio iudicij dissipat oē malū in uisitu suo rē. Scdm ordinat

Ad timotheum II.

ad deū: et hec est fides sine qua impossibile est placere deo. Debre. ii. Tertium ordinat ad primum unūquēque. scilicet charitas et pax que se extendit ad inimicos. i. Cor. 13. Si habuero fides ita ut mōtes trāfferā charitatē aut nō habuero: nihil sum etc. Ex charitate sequitur gaudiū. Pax autē importat ordinatā cōcordiā. Quod autē subdit. Luz his qui iuocāt etc. vno mō exponi potest referēdo ad imediatē dictū. Quasi dicat. Sequimini pacē cū his etc. Quod autē dicit. de corde puro. ponit quod nō est speciosa laus etc. Sed Debr. 12. dicit. Pacē sequimini cū oib⁹. Quare gōr hic de corde puro? Respondeo dicēdū ē quod q̄tū in nobis est debem⁹ habere pacē cū oib⁹ si fieri potest sed nō potest esse pax inter bonos et malos: quia pax dicit cōcordiā quā non potest haberi cū malis. Alio mō legit cū his etc. ut referat ad totū precedēs. Quasi dicat. Ita sectare iusticiā pacē et oia sicut et illi qui inuocant etc.

Deinde cum dicit. (Stultus autē etc.) hortat ad vitādū doctrinā malā. Et primo docet quod sit vitādū. Secūdo quid sit sectādū ibi. (Sed māsuētū etc.) Circa primum duo facit. quia primo pponit documētū. Secūdo rōnes assignat ibi. (Sciens quia etc.) Vitādē sunt questionēs stulte q̄tū ad māz: quia sunt de stultis. i. de his qui strariātur sapiētie. i. de his qui sunt in diuinā sapiētia. Das. n. nō dicit hō mouere. scilicet eis resistere Jere. 10. Stultus factus est oīs hō a sciētia sua. Dicit autem sine disciplina q̄tū ad modū: quia clamose sunt. Vel sine disciplina ex parte eorū de quibus dubitat ut puta si veritatē in dubium id quod tota ecclesia tenet. Job. 34. Job. autē stulte locutus est et verba eius nō sonāt disciplinā etc. Questiones autē intantū sunt amādē in q̄tum ducit ad veritatē per hō opz quod omnes unum dicant. Questiones autem stulte non ducunt ad veritatē sed ad litez: que est vitanda. Esa. 58. Ecce ad lites et contentionē ieiunatis etc. Et ideo dicit. Seruum autem domini etc. id est euz qui se dat seruitio domini prie 21. 3. Non litigiosum.

Deinde cum dicit. (Sed māsuētū etc.) ostēdit quod sit sectādū Et primo ponit documētū. Secūdo rōne ibi. (Ne qui det etc.) Itē pria in duas: quia primo pponit quoddam generale ad oēs Secūdo quedā necessaria ad singulos ibi. (Docilem etc.) Generale quod debz habere qui vult disputare ē quod sit māsuētus. ps. Docebit mites vias suas. Est. n. māsuētudo virtus cōpescēs ab ira. quā pertinet iudiciū rōnis quā necessaria est in q̄stione et iudicio veritatis. Mat. 23. Discite a me: quia mitis sum et humilis corde etc. In speciali autē debz habere respectū superiorū docilitatē. respectū psecutorū patiētia. respectū falsoz doctorū correctionē. Quātū ad primum dicit. docile. id est paratum corrigi a quocūqz. Et hec est sapiētia celestis Jac. 3. Que autē desursus est sapiētia primū quod pudica ē. deinde autē pacifica. modesta suadibilis etc. Quātū ad secundum dicit. Patiētē. ps. Bene patiētēs erūt ut annūciēt puerb. 19. Doctrina viri ppatiētia noscitur etc. Quātū ad tertium dicit. Cū modestia quia correctio debz esse modesta Gal. 6. Vos qui spūales estis hōstruūt in spū lenitatis etc.

Deinde cum dicit. (Ne qui etc.) assignat rōnes vitatiōis. et respondet cuidā tacite questionē. Posset. n. aligz dicere. Isti resistūt veritati. et iō iminet necessitas corrigēdi. Respondeo deo quod deus pater eos potest reducere ad penitētiā et ad hoc debet iustus niti. Et primo pmittit penitētiā quā debz intendere aduersarios. Secūdo penitētie fructus. Tertio penitētie necessitatē. Dicit gō. Ne quando. i. ut deus aliqui det eis penitētiā. quia ex superbia resistūt quod difficile videtur dari penitētiā. Sic excludit error pelagū qui dicit dona grē esse ex operib⁹ nostris. quod per hoc p se esse falsum. quia etiā pncipium bonoz. scilicet penitētia dat a deo. Tren. 5. Lōuerte nos dñe ad te et conuerteremur. Esa. 26. A timore tuo pcepimus. Fruct⁹ vo penitētie duplex est. scilicet cognitio vitatis et liberatio a potestate diaboli. Quātū ad primum dicit. Ad cognoscen-

das veritatē. quia quādo ex malitia resistit veritati ipsa malicia sua excecatur eos. quā g malicia auferit cognoscūt vitatē Jo. 8. Et cognoscetis vitatē. Quātū ad 2m dicit. Et respiciant etc. i. ab occasiōib⁹ errorū ex parte intellect⁹ sicut false factie. et ex parte affect⁹ sicut sunt inuidia supbia et hō. Necessitas autē penitētie est magna quā nisi habeat diabolus dominat⁹ eis. Un dicit. A quo captiui etc. quia qui facit peccatū seru⁹ est peccati. Jo. 8. Et dicit ad ipsi⁹ voluntatē. scilicet sectādā. Vel ut de boie faciat voluntatē suā. Ez. 3. Non statim pccipit sicut vellet. Dicēdū ē quod adipiscit q̄tū pmittit sibi: scilicet difficile ē quod ei auferat. Esa. 49. Nūqd tollet a forti preda aut quod captus fuerit a robusto saluū esse poterit. CAP. III.

Hoc autem scito quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: et erunt homines seipso amātes: cupidit⁹ elati: supbi: blasphemī: parentibus nō obedientēs: ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores: incontinentēs: inimicis: sine benignitate: proditores: proterui: rumidi: et voluptatū amatores magis quā dei: habētes speciē quidē pietatis: virtutem autem eius abnegantes.

Supra instruit eū quod resistat tribulatiōib⁹ et piculis presentib⁹: hic ostēdit quod stet in futura. Et primo pncipiat futura pericula. Secūdo ostēdit idoneitatē suā ad resistēdū ibi. (Tu autē assecut⁹ etc.) Tertio ostēdit qualr resistat ibi. (Testificor etc.) Circa primum duo facit quia primo pncipiat picula nouissimoz tēporū. Secūdo ostēdit quod eorū vitia sunt et mō vitāda ibi. (Et hos deuota etc.) Itē pria in duas. quia primo pncipiat eē futura picula in nouissimis tēporib⁹. Secūdo cāz piculoz ibi. Et erūt hoies etc. Dicit gō. Dixi deuota pphana etc. Non solū aut sunt hec mō vitāda: sed in futuro restāt et quāda aliavītanda. Et dicunt nouissimi dies qui sūt pping nouissime diei. Jo. 5. Ego resuscitabo eū in nouissimo die. Hen. penultio Lōgregamini ut annūciē q̄ vītura sunt vobis dieb⁹ nouissimis. Et addit. Instabūt tēpora piculosa etc. Mat. 24. Eritis odio oib⁹ gētib⁹ pp nomē meū. Lā hōz ē iniquitatis abūdantia. Mat. 24. Quā abūdabit iniquitas refrigescet charitas multoz: quia fides et charitas vel annullabit vel totalr pibit. quia q̄to magis aliqd elōgat a suo pncipio: tāto plus deficit. Et iō i tpe illo magis deficiēt fides et charitas: quia plus elōgantur a xpo. Luc. 18. Silius hominis veniens putas inueniet fidē in terra: Et circa hoc primo ponit iniquitatis radicem. Secūdo diuersas ei⁹ spēs. Radix autē totius iniquitatis ē amor sui ipsius. Duplex autē amor duplicem ciuitatē facit.

Sed cōtra. Quilibet nāliter diligit se. Respondeo. dicēdus est quod in homine duo sunt. scilicet nā rationalis et corporalis Quātū ad intellectualem seu rationalem que interior homo appellatur ut dicitur. 2. Cor. 4. Homo debz plus se diligere quā omnes alios. quia stultus est qui vult peccare ut alios a peccatis retrahat. sed quantum ad exteriorē hominē laudabile est ut alios plus diligat quā se. Unde illi qui se sic tantus amant sunt vituperabiles. Phil. 2. Omnes qui sua sunt querunt: non que iesu christi. Ex hac radice diuerse sunt species iniquitatis. Unde dicit. Lupidi elati etc. Et circa hoc tria facit. quia primo ponit peccata que sunt in abusu rerum exteriorum. Secundo que pertinent ad inordinationem hominis ad alios ibi. (Blasphemī etc.) Tertio que ad seipsum ibi. (Incontinentēs etc.) Duo aut sunt in rebus exterioribus. scilicet abūdantia diuitiaz et excellentia bonoz. Quātū ad primum dicit. Lupidi. Et cupiditas primo ponit. quia est radix oīum maloz. Vel est pping amor